

נפגשים בפרשה, התשע"א

פרשת מצורע

הרב אבינר ואלישיב רייכנר

השיעור נמסר בכל שבוע באתר מכון מאיר: meirTV.co.il. להערות/הארות: matan.ozana@gmail.com

א. הזכרנו בפרשת תזריע שהצרעת מגיעה על אדם המדבר לשון הרע. מדוע חטא זה 'מתוגמל' במחלה כה משמעותית?

מצורע = מוציא רע ע"י דיבורו. בכוזרי מוזכר שהפילוסופים חיפשו את הגדרת האדם והגיעו למסקנה שהאדם הוא בעל חיים מדבר. הדיבור הוא המייחד אותנו מבע"ח. לכן, כאשר הדיבור שלנו פגום, סימן שמהוה בתוכנו פגום.

ב. איך אפשר לנהל מערכות חיים בעולם הזה ולהזהר באמת מלשון הרע? אם נצלול לעומק ההלכות לשון הרע נראה שהדבר בלתי אפשרי - בין אם זה במערכות התקשורת, הפוליטיקה, העבודה וכו'.

אפשר וחייבים להסתדר. מחלוקת דעות אפשרית ומותרת, אבל דיבור על אנשים הוא פסול.

המנהיגים הגדולים שלנו לא דיברו לשון הרע. למשל, דוד המלך ויהונתן היו אהובים זה על זה. יהונתן הציל את דוד וויתר על המלוכה, ולכן ברור מדוע דוד אהב אותו. אך מדוע יהונתן אהב את דוד? לאחר שדוד הרג את גלית, שאול שאל "בן מי אתה הנער?" ודוד ענה - "דוד בן עבדך ישי". ונאמר שם "ויהי ככלותו לדבר אל שאול, ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד, ויאהבהו יהונתן כנפשו". אך על שום מה? מסביר פרופסור נהר - ששאלת שאול לא היתה תמימה - שכן הוא הכיר את דוד שניגן בביתו, וכן שלח בעצמו את דוד אל הקרב והכין אותו לקראתו! אלא, שאול ידע שלדוד יש משיכה למלוכה, ולכן חרה לו מאוד שדווקא דוד הוא זה שהצליח להפיל את גלית. לכן שאול מנסה לראות אם דוד בכלל כשר וראוי למלוכה ושואל בן מי הוא. ודוד, שיכל לחשוף את העובדה ששאול מכיר אותו זה זמן רב ולבייש אותו, אומר בפשטות - "דוד בן עבדך ישי". ואז - "ויהי ככלותו לדבר", שכדוד כילה ועצר עצמו מלדבר, מפני זה נאמר - "ויאהבהו יהונתן כנפשו".

ג. אפשרי שמערכת התקשורת תהיה נקיה מלשון הרע?

אפשר למצוא בחו"ל עיתונים נקיים מלשון הרע, ברמה גבוהה. גם בארץ, אפשר להתווכח הרבה על דעותיו של עיתון "הארץ", אבל הם משתדלים שלא להשמיץ ולספר שקרים. באופן אישי אני יכול לספר שלפני כל פרסום של דברים שנאמרו על ידי לכאורה - מתקשרים אלי ומבררים האם אמרתי או לא, ומשתדלים לכוון אל האמת. החפץ חיים כשפרסם את ספריו - העיתונות היתה קיימת, ומציאות של לשון הרע היתה נפוצה גם במערכות התקשורת דאז ברמה מסוימת.

הקווים שצריכים להנחות אותנו הם - לדבר על עמדות ולא על האנשים עצמם, ו"מה ששנוא עליך על תעשה לחברך". אם נצליח בשני אלה, כבר נשיג תועלת רבה.

ד. מסופר שהרצ"ה הקפיד הרבה על לימוד ספר החפץ חיים. תוכל להרחיב?

הרב צבי יהודה זצ"ל לא אהב כפיה בישיבת מרכז הרב, וכל אחד יכל ללמוד בסדרים מה שבחר. פרט לזמן אחד - בכל יום, מרבע לאחת עד אחת ורבע - שבו הרב דרש ללמוד את ספר "חפץ חיים" ו"שמירת הלשון". וכשלא למדו, הוא ביטל את שיעוריו, ולא רצה ללמד, ולפעמים אפילו צם (!) עד שחזרו ללימוד. שאלו אותו תלמידו מדוע הוא צם? הוא ענה: "נאמר: 'כל מי שיש בו יראת שמים - דבריו נשמעים', והואיל ודברי אינם נשמעים, כנראה שאין בי יראת שמים ועלי לעשות תשובה".

ומהלך זה הוכיח את עצמו: תלמידו ותלמידי תלמידו של הרצ"ה לא מסוגלים לדבר לשון הרע, יותר מאשר אסור להם. אם ספר "חפץ חיים" מדבר על המותר והאסור, ספר "שמירת הלשון" מוציא ממך את היכולת והרצון לדבר לשון הרע.

ה. בימים אלו אנו עסוקים בניקיון מסוג אחר - ניקיון הבית לקראת פסח. עד כמה צריך להשקיע בניקיון?

צריך לחלק בין ביעור החמץ לבין הניקיון. אנו בעד שניהם - אוהבים שאין חמץ בפסח, ואוהבים שיש ניקיון וסדר. אבל, יש סדרי קדימות, יש עיקר וטפל. ביעור החמץ הוא בחשיבות העליונה. כמו שאומרים בגרמנית - "לכלוך זה לא חמץ, וילדים אינם קרבן פסח"...

כאשר נסיים עם ביעור החמץ, אז אפשר לעבור לניקיון - במגבלות הזמן. ואפשר לעשות זאת בשני אופנים - או שבאמת ממעטים בניקיון, או שמתכננים מראש כיצד לנקות בצורה מושלמת אך בלי לחץ. שני הפתרונות טובים, ועל זה נאמר "ושפכתם מים בששון ממענייני הישועה"...

שבת שלום ומבורך